

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ ΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

Ἀνατύψεις ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

3 ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ 3

1890

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

1195

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

27

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

ΥΠΟ

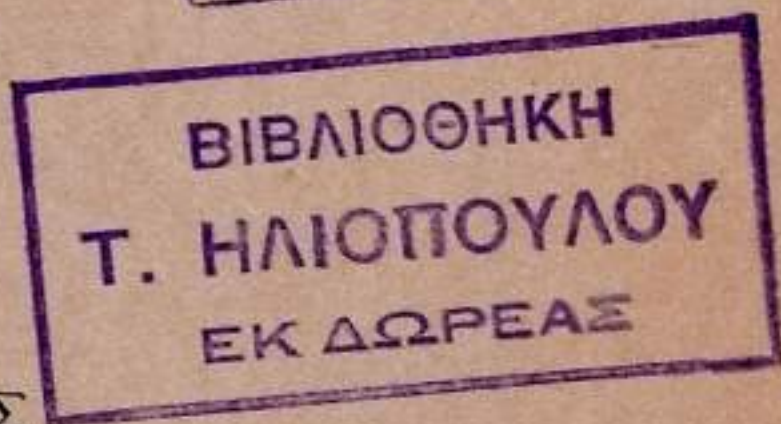
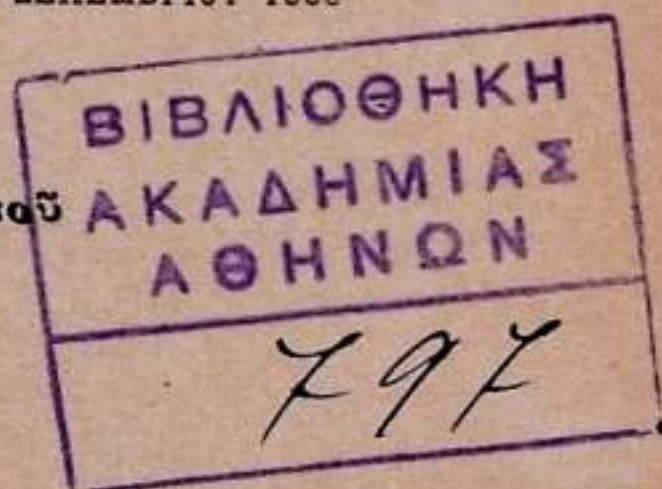
ΤΙΜΟΛ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΣΥΛΛΟΓΩ ΠΑΡΝΑΣΣΩ ΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1889

*Ανατύπωσις ἐκ τοῦ Παρνασσῶ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

3 ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ 3

1890

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ

Κύριοι,

Τὸ μέγα κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος προασπίσεως τῶν τιμαλφεστέρων δικαιωμάτων τοῦ τε ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας μελετᾶται ἀπὸ τινος χρόνου πανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης μετὰ μείζονος ὑπέρ ποτε ἐπιμελείας καὶ μετὰ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἀλλ' ἡ μελέτη αὕτη καταλιποῦσα τὰς παλαιὰς μεθόδους ἐτράπη ἐπὶ νέαν ὁδὸν ὁδόν. Ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς μεταφυσικῆς, ἐν αἷς μέχρι τοῦδε μετῃωρίζετο, κατελθοῦσα εἰς τὸ ταπεινόν, ἀλλ' ἀσφαλὲς ἔδαφος τῆς πραγματικότητος, ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνῃς βασιζει πᾶν ἐπὶ τὰ πρόσω βῆμά της. Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς, ὅπερ ἡ θετικὴ φιλοσοφία ἐπέχυσεν, ἐγένετο κατὰδηλον ὅτι τὰ κοινωνικὰ προβλήματα δὲν λύονται διὰ τῶν ἀφηρημένων ὑποθέσεων, διὰ τῆς ιδεολογίας καὶ τῆς ὀνειροπολήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπακριβοῦς ἐρεῦνης καὶ γνώσεως αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ δρᾷ καὶ κινεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἄμεσος παρατήρησις τῶν ποι-

κίλων γεγονότων καὶ φαινομένων, ἅτινα ὁ κοινωνικός βίος παρουσιάζει, ἡ εὗρεσις τοῦ συνδέσμου καὶ τῆς ἀληθινοῦς αὐτῶν διὰ τῆς στατιστικῆς εἶνε ἡ μόνη μέθοδος ἡ δυναμένη νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἀσφαλῆ καὶ πρακτικῶς ὠφέλιμα πορίσματα. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἤρξατο ἤδη οὐκ ὀλίγους ἀποφέρουσα καρπούς.

Τῆς προοδευτικῆς ταύτης κινήσεως τὴν ἐναργεστέραν ἔκφανσιν ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ γεννηθεῖσα νέα ποινικὴ σχολή ἡ ἀποκληθεῖσα θετικὴ, ἔτι δὲ ἀνθρωπολογικὴ, διότι τὰς δοξασίας αὐτῆς θεμελιοῖ κυρίως ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν, ἃς ποιεῖται ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρώπου δημιουργήσασα ἴδιον κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας (*anthropologie criminelle*). Αἱ μελέται αὐτῆς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα πορίσματα προωρισμένα νὰ ἐπενέγκωσιν ἀληθῆ ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ νὰ κλονίσωσιν ἐκ βάθρων τὰς μέχρι τοῦδε κρατούσας θεωρίας πανταχοῦ ζωηρὸν ἐξήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης. Πανταχοῦ συνεζητήθησαν καὶ ἀνελύθησαν, ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ἢ κατεπολεμήθησαν, πρὸς μείζονα δ' αὐτῶν διαφώτισιν καὶ προαγωγὴν, δύο μέχρι τοῦδε συνεκροτήθησαν διεθνῆ συνέδρια, τὸ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1885, καὶ τὸ δεύτερον ἐσχάτως ἐν Παρισίοις διαρκούσης τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως· καὶ μόνον παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἡ ἐπιστημονικὴ κίνησις βαδίζει ὡς ἡ χελώνη, καὶ ὦν τὴν μακαρίαν αὐτάρκειαν καὶ προσήλωσιν εἰς τὰ ἅπαξ διδασχθέντα οὐδὲν

δύναται νὰ διαταράξη, ἐντελὴς σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἄγνοια οὐ μόνον τῶν θεωριῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς σχολῆς ταύτης. Γινόμενος σήμερον ὁ κῆρυξ τῶν νέων δογματῶν καὶ ἐπιχειρῶν διὰ γενικῶν γραμμῶν νὰ ἀνα- παραστήσω τὰς ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἐντυπώσεις μου, ἐνθαρρύνομαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἴσως δυνηθῶ νὰ ἐξε- γείρω τὸ κοιμώμενον ἐνδιαφέρον τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστη- μόνων καὶ δώσω ἀφορμὴν εἰς μελέτας πολλῶ εὐρυτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας τῆς ἐμῆς.

I

Ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τῆς ποινῆς, ὁ ὁρισμὸς τῆς ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἡ κατ' ἰδίαν μελέτη ἐκάστου τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑ- παρξιν αὐτῆς ὅρων, ἡ μεθοδικὴ κατάταξις τῶν διαφό- ρων ἀξιοποίνων πράξεων καὶ ἡ ἀνάλογος ἐπὶ τούτων ἐφαρμογὴ τῶν διαφορῶν ποινῶν: ἰδοὺ τὰ κεφαλαιώδη θέματα, περὶ ἃ μέχρι τοῦδε κυρίως περιστρέφετο πᾶσα τῶν ποινικολόγων ἡ μέριμνα. Τοῦ κύκλου τούτου ἐξερ- χομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ νέους ἀνοίγει ὀρίζοντας καὶ νέα πεδία ἐρευνῶν. Εὕρισκομένη πρὸ τοῦ ἀπαισίου θεάματος, ὅπερ καθ' ἐκάστην παριστᾷ ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ διαφοροὺς μορφὰς ἐμφάνισις τοῦ ἐγκλήματος ὡς πρῶ- τιστον αὐτῆς μέλημα θεωρεῖ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου. Διατί ἐν μέσαις πε- πολιτισμέναις κοινωνίαις, ἐν αἷς ἡ ἡμερότης τῶν ἠθῶν ἔχει ἀνέλθει εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον, ὑπάρχουσιν

ἄνθρωποι, οἵτινες, δίκην θηρίων, βάφουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὁμοίου των, οἵτινες κλέπτουσι καὶ ληστεύουσι καὶ μυρίας ἄλλας διαπράττουσι κακουργίας; Ποία ἡ δύναμις ἡ ὠθοῦσα τοὺς ἀνθρώπους τούτους πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεων, αἵτινες ἐν πάσῃ ἄλλῃ ψυχῇ ἐξεγείρουσι φρίκην καὶ ἀποστροφήν, αἵτινες ἀνατρέπουσι πᾶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου θεμέλιον;

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, πρὸς εὗρεσιν τῶν παραγωγῶν αἰτίων τῆς ἐγκληματικότητος φυσικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῇ κατὰ πρῶτον αὐτὸς ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἀπορρέει τὸ ἐγκλημα, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον πᾶσαι αἱ περιστοιχοῦσαι αὐτὸν φυσικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιστάσεις. Εἰς τοιαύτας δ' ἐρεῦνας μετὰ θερμῆς ἐπεδόθησαν οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς. Ἐξήτασαν τὸν ὅλον φυσικὸν καὶ ἠθικὸν ὀργανισμόν τῶν ἐγκληματιῶν· ἐμέτρησαν τὸ ἀνάστημά των καὶ ἐζύγισαν αὐτούς, ἐσημείωσαν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, ἠρίθμησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς παλμούς τῆς καρδίας των, ἐμελέτησαν τὰς ιδέας των καὶ τὰ αἰσθήματα των, τὰ ἥθη των καὶ τὴν γλῶσσαν· μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐπιμελείας ἀνηρεύνησαν πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ κακουργεῖ ὁ ἐγκληματίας. Καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ἐπορίσθησαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι διττοὶ εἰσιν οἱ παράγοντες τῆς ἐγκληματικότητος· παράγοντες ἐσωτερικοὶ ἢ ἀνθρωπολογικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐγκληματίου, καὶ παράγοντες ἐξωτερικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον.

Ὑπάρχουσι δηλονότι ἐγκληματίαι, οἵτινες ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν κλείουσι τὸ ἐγκληματικὸν ἔνστικτον, οὓς αὐτὴ ἡ φύσις προώρισε διὰ τὸ ἔγκλημα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γεννῶνται κακοῦργοι, ὡς γεννᾶται ὁ ποιητής, ὡς γεννᾶται ὁ καλλιτέχνης· τὸ στοιχειῶδες ἠθικὸν αἶσθημα τὸ ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξελθόντι τῆς ἀγρίας καταστάσεως ἐνυπάρχον, ἐλλείπει τέλεον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἀποτελοῦσιν ἴδιον ἀνθρώπινον τύπον διακρινόμενον δι' ἰδίων ἀνατομικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἑτέρα τάξις ἐγκληματιῶν, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἀρκοῦσαν ἠθικὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, παρορμῶνται εἰς τὸ ἔγκλημα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, οἵαί εἰσιν αἱ ἐπιδράσεις τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης, ἡ κακὴ ἀνατροφή ἢ ἡ ἑλλειψὶς πάσης τοιαύτης, τὰ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ παραδείγματα, ἡ πενία καὶ ἡ ἐγκατάλειψις, αἱ ἐλλείψεις τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς διοικήσεως ἢ ἄλλαι ἰδιάζουσαι τῷ ἀτόμῳ περιστάσεις καὶ σχέσεις. Οὗτοί εἰσιν οἱ καλούμενοι ἐκ περιστάσεως ἐγκληματίαι, παρ' οἷς ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐξωτερικῶν παρορμητικῶν αἰτιῶν δύναται νὰ μορφώσῃ καὶ μονιμοποιήσῃ τὴν πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν ἑξίν, μεταβάλλουσα αὐτοὺς εἰς ἐγκληματίας ἐκ συνηθείας. Αὗται εἰσιν αἱ κυριώτεραι κατηγορίαι, εἰς ἃς διαιροῦνται οἱ ἐγκληματίαι κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν παραγόντων, οἵτινες δημιουργοῦσιν αὐτούς.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐγκλημάτων ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος δὲν εἶνε νέα ἰδέα, οὐδ' ἀποκλειστικὸν ἀπόκτημα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς. Πρῶτος ἀνέπτυξε καὶ ὑπεστήριξε

ταύτην ὁ Quetelet ἐν τῇ διασήμεῳ αὐτοῦ συγγραφῇ τῇ ἐπιγραφομένῃ *Κοινωνικὴ φυσική*. Δοξάζων οὗτος καὶ πειρώμενος διὰ τῆς στατιστικῆς νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ πράξεις καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὑπείκουσιν εἰς νόμους σταθεροὺς καὶ ἀνωτέρους πάσης ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἐνεργοῦντας μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος ὡς οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὸν φυσικὸν κόσμον, τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ ταύτας ἐξέτεινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀνευρίσκων οὐχὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀνθρωπίνῃ θελήσει, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῷ συνδυασμῷ διαφόρων κοινωνικῶν ὅρων, οἵτινες κανονικῶς καὶ ἀναποδράστως ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διαφορὸν αὐξήσιν καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐγκλημάτων· κατέληγε δὲ συμπεραίνων, ὅτι ἡ κοινωνία προπαρασκευάζει τὸ ἔγκλημα, ὃ ἐγκληματίας μόνον ἐκτελεῖ αὐτό.

Τὴν οὕτω γενικῶς καὶ ἀπολύτως ἐκφερομένην ἰδέαν ταύτην ἀπεδέξατο ἐν μέρει ἡ νέα σχολή, μὴ ἀρνούμενη μὲν τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν αἰτιῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐγκλημάτων, περιορίζουσα ὅμως ταύτην εἰς ὠρισμένην τάξιν ἐγκληματιῶν καὶ διδάσκουσα ὅτι τὸ ἔγκλημα εἶνε τὸ ἡθροισμένον ἀποτέλεσμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοσυγκρασίας (ὀργανικῆς καὶ ψυχικῆς) τοῦ ἐγκληματίου καὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἄλλ' ἡ κεντρικὴ καὶ θεμελιώδης ἐργασία ἡ κυρίως χαρακτηρίζουσα τὴν σχολὴν ταύτην, ἡ ἀποτελοῦσα τὸν ἄξονα, περὶ ὃν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θεωρίαι τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς περιστρέφονται, εἶνε αἱ φυσιολογικαὶ καὶ ψυχολο-

γικαὶ ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν παρατηρήσεις αἱ σκοποῦσαι τὴν ἀνεύρεσιν τῶν διακριτικῶν χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως καταδικασμένου νὰ φέρηται διαρκῶς πρὸς τὸ ἐγκλημα. Καὶ ἀνεφάνησαν μὲν ἐν τῷ παρελθόντι θεωρίαι τινὲς περὶ τοῦ ἐγκληματίου ὡς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὀργανισμοῦ ὠθουμένου πρὸς τὸ ἐγκλημα, ἀλλ' αὐταὶ οὐδαμῶς ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοιούτων εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες πρῶτον ἤδη ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων τῆς νέας σχολῆς ἐπιχειροῦνται.

Ἰδιαζούσης μνείας ἀξία εἶνε ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀκμάσασα θεωρία τοῦ ἱατροῦ Gall. Κατ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ ιδιότητες τοῦ ἀνθρώπου, πάντα τὰ αἰσθήματα, τὰ ἐνστικτα καὶ αἱ ῥοπαὶ ἐδράζουσιν ἐκαστῇ ἐν ἰδιαιτέρῳ τμήματι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ἰδίῳ λοβῷ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὄργανον τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως· πάντα δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα ἐξωτερικεύονται ἐν τῷ κρανίῳ δι' ἰσαριθμῶν ἐξοχῶν καθισταμένων αἰσθητῶν διὰ τεχνικῆς τινος ψηλαφήσεως τῆς κεφαλῆς. Οὕτω ἐν τῷ κρανιοσκοπικῷ χάρτῃ, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας ταύτης κατηρτίσθη, δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἀκριβῶς ὠρισμένην τὴν θέσιν πάσης ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς ἡμῶν κλίσεως, πάσης ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐκ δὲ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐκτάσεως, ἣν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ συνεπῶς καὶ ἐν τῷ κρανίῳ κατέχει ἐκάστη ψυχικὴ ιδιότης, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων αὐτῆς δύναμις καὶ ἔντασις παρὰ τῷ ἀτόμῳ. Οἱ κακοῦργοι ἔχουσιν ὑπερμέτρως ἀνεπτυγμένα τὰ ὄργανα τῶν πονηρῶν διαθέσεων· ὁ φο-

νεὺς φονεύει, διότι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ ὑπερέχει κατὰ τὸν ὄγκον τὸ ὄργανον τοῦ φόνου καὶ τῆς καταστροφῆς· ὁ κλέπτης κλέπτει, διότι ἔχει ὑπερβολικῶς ἀνεπτυγμένον τὸ ὄργανον τῆς πρὸς τὴν κλοπὴν ῥοπῆς. Αἱ πράξεις αὗται δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὀργάνων, εἰς ἣν ἀναποδράστως ὑπείκει ὁ κακουργῶν.

Ἡ καινότροπος αὕτη θεωρία μεγάλην ἐμποιήσασα κατὰ τὴν ἐμφάνισίν της ἐντύπωσιν ἐγκατελείφθη τέλεον πρὸ πολλοῦ, οὐχὶ βεβαίως ἔνεκα τοῦ σφοδροῦ πολέμου, ὃν κατ' αὐτῆς ἤγειραν οἱ ποινικολόγοι, ὡς ἀποτρεπούσης πᾶσαν εὐθύνην καὶ ἐπομένως πᾶσαν ποινὴν ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πειραματικοῦ ἐλέγχου, εἰς ὃν ὑπέβαλον αὐτὴν οἱ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι τῶν φυσιολόγων.

Διαφέρει ὡσαύτως, καίτοι ἐν πολλοῖς προσεγγίζουσα ταῖς δοξασίαις τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἡ περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνώμη τῶν νεωτέρων φρενολόγων. Κατ' αὐτοὺς πάντες οἱ μεγάλοι κακοῦργοι, οἱ ἐπίμονον δεικνύοντες πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν τάσιν, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ παράφρονες, κατατασσόμενοι ἐν τῇ τάξει τῶν καλουμένην ἠθικῶς φρενοπαθῶν, οἵτινες πάλιν ὑπάγονται εἰς τὴν μεγάλην κλάσιν τῶν κληρονομικῶν ἢ ἐκφύλων φρενοπαθῶν. Ἡ πρὸς τὸ κακουργεῖν ῥοπή τῶν τοιούτων εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς κληρονομικῶς κτηθείσης παθολογικῆς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν. Αἱ φυλακαί, λέγει ὁ φρενολόγος Kraft-Ebbing, εἰσὶ πλήρεις ἠθικῶς φρενοπαθῶν.

Αἰσθητὴ ἤδη εἶνε ἡ ἀπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων διαφορὰ τῆς νέας θεωρίας, ἣν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς θέτουσιν ὡς βάσιν τῶν δοξασιῶν αὐτῶν. Ὡς ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θεωροῦντες τὸν ἐγκληματίαν ἄνθρωπον καὶ δημιουργοῦντες οὕτω ἴδιον καὶ ἄγνωστον μέχρι τοῦδε κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, ἐκ τῶν θετικῶν αὐτῆς πορισμάτων ἀντλοῦσι τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνῶμην των. Ἀληθεὶς ἐργάζεται τῆς ἐπιστήμης δὲν ἐκλείσθησαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτῶν ἵνα διὰ τῶν πτερυγῶν τῆς σκέψεως ἀναζητήσωσι τὴν λύσιν τοῦ τιθεμένου προβλήματος, ἀλλ' εἰσελθόντες εἰς τὰ θλιβερά τῶν φυλακῶν ἐνδικοιτήματα, ἀνεμίχθησαν μετὰ τοῦ κόσμου τῶν κακούργων, συνανέστράφησαν αὐτοὺς καὶ εἰς ποικίλας καὶ λεπτομερεστάτας ὑπέβαλον παρατηρήσεις· ὡς προῖόν δὲ τῆς ἐπιμόχθου ταύτης ἐργασίας ἀπεκόμισαν τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τῆς φύσεως ἐστιγμάτισεν ἀνθρώπους τινὰς προορίσασα αὐτοὺς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὀνείδους καὶ τῆς ἀτιμίας· ἀπετέλεσαν τὸν τύπον τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ἔχοντος ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸ κακουργεῖν τάσιν ἀπορρέουσιν οὐχὶ ἐξ αἰτίας παθολογικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοφυΐας.

Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἰδεῶν, δι' ὧν ἐξηγοῦσι τὴν ὑπαρξιν τοῦ ὄντος τούτου, διότι τοῦτο θεωρῶ κείμενον ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐμῆς μελέτης. Δὲν θὰ ἐξετάσω ὁποίας περιέχει πιθανότητας ἡ διδομένη λύσις εἰς τὸ ἀναγκαίως προβαλλόμενον ζήτημα διὰ τίνων

νόμων τῆς φύσεως παρήχθη ἡ ἰδιάζουσα αὕτη ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, ἃν ᾔνε τῶντι προῖόν τοῦ ἀταβισμού, ὡς παραδέχονται, δυνάμει τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ὀπισθοδρομεῖ καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰς κατωτάτας τῆς ἀνελίζεως βαθμίδας, ἀναλαμβάνων τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μορφήν τοῦ ἀγρίου ἀνθρώπου τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔρευνα αὕτη οὐδεμίαν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Ὅ,τι κυρίως ἐνδιαφέρει τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην εἶνε τὸ ζήτημα ἂν πραγματικῶς ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαι, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἀπαίσιος τύπος ἀνθρωπίνου ὄντος φέροντος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐνστικτον τοῦ ἐγκλήματος, καθόσον ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ διασεῖει τὰ θεμέλια τῆς μέχρι τοῦδε κρατούσης ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ιδέας περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἣτις διέπει πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ ἐφ' ἧς βασιίζεται ἡ περὶ καταλογισμοῦ θεωρία. Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων, ὡς εἴρηται, ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων.

Καὶ πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν δὲν διστάζω νὰ ἀνομολογήσω ὅτι κατ' ἐμὴν γνώμην δὲν δύνανται βέσσιμοι νὰ ἐγερθῶσιν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ὑπαρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου. Ἡ πρώτη περὶ τούτου ἐνδειξις ἀπορρέει ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν πράξεων ἐγκληματιῶν τινων, ἐκ τῆς ὁμότητος, ἣτις χαρακτηρίζει αὐτάς, ἢ ἐκ τῆς ἀπὸ μικρᾶς ἔτι ἡλικίας καὶ συνεχοῦς κατόπιν ἐπαναλήψεως αὐτῶν οὐδαμῶς ἐπιδρώσης

τῆς ἐπιβληθείσης τιμωρίας. "Όταν βλέπωμεν ἄνθρωπὸν
 τινα διαπράττοντα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ τὰ βδελυ-
 ρώτερα τῶν κακουργημάτων, ὅταν βλέπωμεν ἄλλον ἐξ
 ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπιδίδοντα καὶ προαγόμενον εἰς τὸ ἔργον
 τῆς κλοπῆς ἄνευ ἐξωτερικῆς τινος αἰτίας ὠθούσης αὐτὸν
 πρὸς τοῦτο, πάντες ἐνὶ στόματι τοὺς ἄνθρώπους τούτους
 ἀποκαλοῦμεν τέρατα, πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι οἱ ἄν-
 θρωποι οὗτοί εἰσι φύσει κακοῦργοι. Τοιούτου ἐγκληματίου
 πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν παρ' ἡμῖν. "Οἱ βεβαίως
 ἐνθυμοῦνται τὸν ἥρωα τῆς κλοπῆς τοῦ Νομισματικοῦ
 Μουσείου. Τέκνον εὐπόρου καὶ ἐντίμου οἰκογενείας, γεν-
 νηθεὶς ἐν οἴκῳ ἀνεγνωρισμένης χρηστότητος καὶ ἠθικῆς,
 δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἐν ἑαυτῷ ἐμφωλεῦον
 ἐγκληματικὸν ἐνστικτον. Οὐδ' ἡ ἀνατροφή, οὐδ' ἡ ἐκ-
 παίδευσις, οὐδ' ἡ ἔκτακτος πνευματικὴ εὐφυΐα, δι' ἧς
 περιεκοσμεῖτο, ἠδυνήθησαν νὰ μεταβάλῃσι τὴν πονηρὰν
 αὐτοῦ φύσιν. Παιδίον ἔτι κλέπτει τὰ πράγματα τῆς οἰ-
 κογενείας του· ἔφηβος γενόμενος κλέπτει τὰ βιβλία τῶν
 φίλων του, ἐνῶ δὲ συνθέτει στίχους ἐξυμνῶν τὰ θέλγητρα
 τῆς ἐρωμένης του, κλέπτει συγχρόνως τὰ εἰκοσόφραγκα
 αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἡλικία αὐτοῦ προχωρεῖ ἐπὶ τοσοῦ-
 τον τελειοποιεῖται εἰς τὸ ἔγκλημα· ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ
 διαστήματι ἀναβαίνει πάσας τὰς βαθμίδας τοῦ ἀτίμου
 σταδίου του. Τελευταῖον, μόλις εἰκοσαετῆς, διὰ τρόπου
 μυστηριώδους τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος, προδίδοντας
 τὴν κλεπτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν, κλέπτει τὰ νομί-
 σματα τοῦ Μουσείου καὶ μεταβαίνων εἰς Παρισίους πω-
 λεῖ ταῦτα ἵνα καὶ πάλιν τὰ κλέψῃ ἀπὸ τῶν ἀγοραστῶν.

Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὸ ἐνστικτον τῆς κλοπῆς ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἐγεννήθη κλέπτῃς;

Ταύτην τὴν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἐνυπάρχουσαν, τὴν ἐκ τῆς κοινῆς πείρας ἀπορρέουσαν ἰδέαν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐπέβάλλετο τῇ ἐπιστήμῃ νὰ διαφωτίσῃ καὶ στηρίξῃ ἐπὶ τῶν θετικῶν δεδομένων τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως. Τὸν ἐγκληματίαν τοῦτον, οὗτινος τὴν πονηρὰν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ πράξεσι διαβλέπομεν, σκοποῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἡμῖν αἱ πρό τινων μόλις ἐτῶν ἀρξάμεναι καὶ ὅσημέραι προαγόμεναι ἔρευναι.

II

Ὁ θεμελιωτὴς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς Καῖσαρ Λομπρόζο παντὸς ἄλλου πληρέστερον ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐν τῷ ἐξόχῳ αὐτοῦ ἔργῳ τῷ φέροντι τίτλον «Ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος»¹, ἐν ᾧ οὐ μόνον τὰς ἰδίας παρατηρήσεις ἐξέθηκεν, ἀλλὰ συνεκέντρωσε καὶ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν καὶ ὁμοφρόνων αὐτῷ γενομένας. Τῆς εἰκόνης ταύτης ἀτελῇ σκιαγραφίαν θέλω ἐκτυλίσσει πρὸ ὑμῶν, σημειῶν τοὺς κυριωτέρους χαρακτῆρας καὶ παραλείπων τοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν καθαρῶς ἱατρικὴν ἐξέ-

¹ L'homme criminel. Etude Anthropologique et medico-legale par César Lombroso.—Trad. sur la IVe edition italienne.

τασιν τοῦ ἐγκληματίου, οἵτινες εἰδικὴν ἀπαιτοῦσι γνῶσιν τῶν ἐν τῇ ἀνατομίᾳ παραδεγμένων τεχνικῶν ὄρων καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν.

Ὁ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνάστημα ὑψηλότερον τοῦ κανονικοῦ καὶ τὸ σῶμα βαρύτερον τοῦ τῶν συνήθων ἀνθρώπων· τοὺς βραχίονας μακροὺς καὶ εὐρὺν τὸν θώρακα. Ὁ καθ' ὅλου ὄγκος τοῦ κρανίου εἶνε μικρότερος παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις, ἰδίως παρὰ τοῖς κλέπταις, ἀλλ' ἐνίοτε ἐξ ἐναντίας εἶνε ὑπερμεγέθους παρὰ τοῖς φονεῦσιν· ἡ δ' ἐπὶ πτωμάτων ἐγκληματιῶν ἀνατομικὴ ἔρευνα ἔφερεν εἰς φῶς διαφόρους ἀσυμμετρίας καὶ ἀνωμαλίας τοῦ κρανίου καὶ τοῦ ἐγκεφάλου.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς φυσιογνωμίας τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς τῶν τιμίων ἀνθρώπων ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένοι τινὲς ἰδέαι· οἱ μυθιστοριογράφοι συνήθως ἀρέσκονται νὰ παριστῶσιν αὐτοὺς ὑπὸ φρικώδη μορφήν μὲ πώγωνα ἀναβαίνοντα μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ βλέμμα σπινθηροβολοῦν καὶ ἄγριον. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐξάγεται ὅτι οἱ φύσει ἐγκληματαῖαι, καίτοι μὴ παρουσιάζοντες πάντοτε τὴν φρικώδη ταύτην μορφήν, ἔχουσιν ὅλως ἰδιάζουσαν φυσιογνωμίαν. Οἱ μᾶλλον προέχοντες καὶ συνηθέστερον ἀπαντώμενοι χαρακτῆρες εἰσιν ἡ ὑπερμεγέθους ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνης, ἡ ἀραιότης ἢ ἡ παντελὴς ἔλλειψις τοῦ πώγωνος, ἡ τραχύτης τοῦ βλέμματος, ἡ πυκνότης τῆς κόμης, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὦτα εὐρέα καὶ ἀφροστώτα τῆς κεφαλῆς, μέτωπον μικρὸν καὶ ὑπεκφεῦγον, στραβισμός καὶ δυσμορφία τῆς ῥινός· χαρακτῆρες ἀναπολοῦντες

τὴν μορφήν τῶν ἀγρίων φυλῶν, ἰδίως δὲ τὴν τῶν Μογγόλων. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι συνήθης εἶνε παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου καὶ ὅτι ἔχουσι συχνότερον μελανὰς τὰς τρίχας. Τοῦ φονέως ἰδίως παρέχει ἡμῖν ὁ Lombroso πλήρη τὴν εἰκόνα· ὁ φονεὺς ἔχει τὸ βλέμμα ὑελῶδες, ψυχρὸν καὶ ἀκίνητον, ἐνίοτε τὸν ὀφθαλμὸν βεβαμμένον εἰς τὸ αἷμα· τὴν ῥίνα συχνάκις γαμψήν ὡς τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων, πάντοτε ὀγκώδη· αἱ σιαγόνες αὐτοῦ εἰσὶ λίαν ἀνεπτυγμέναι, τὰ ὦτα μακρά, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εὐρέα, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἄφθονοι καὶ βαθέος χρώματος. Συχνάκις ὁ πώγων εἶνε ἀραιός, οἱ κυνόδοντες λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὰ χεῖλη λεπτά. Πολλάκις παρουσιάζονται σπασμοὶ νευρικοὶ ἢ συστολαὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος τοῦ προσώπου, αἵτινες ἀποκαλύπτουσι τὴν ἐξοχήν τῶν κυνοδόκτων καὶ δίδουσιν εἰς τὸ πρόσωπον ἔκφρασιν ἀπειλῆς.

Αἱ ἐπὶ τῶν κακούργων γυναικῶν ἔρευναὶ εἰσι λίαν περὶωρισμέναι· οὐχ ἥττον ἐξ αὐτῶν ἐξάγεται ὅτι οἱ συχνότερον ἀπαντώμενοι χαρακτῆρες εἶνε τὸ ἀρρενωπὸν τῆς φυσιογνωμίας, ὁ ἀπαίσιος ὀφθαλμός, ἡ προεξοχή τῶν μῆλων τῶν παρειῶν, ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνος καὶ τὸ λεπτὸν χεῖλος.

Ἄλλ' αἱ παρατηρήσεις αὗται ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξίν ἰδιάζοντος ἀνθρωπίνου τύπου προδίδοντος ἀμέσως καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν; Ὁ Lombroso καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ δὲν ἀρνοῦνται ὅτι οἱ ἀναγραφέντες χαρακτῆρες ἀπαντῶσιν εἴτε μεμονωμένοι εἴτε πλειότεροι ὁμοῦ κατ' ἀνώτατον

ὅρον μόνον εἰς 40 μεταξὺ 100 ἐγκληματιῶν. Τοῦτο δὲ εἶνε καὶ τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα τῶν πολεμούντων τὰς ἰδέας αὐτῶν. Πῶς δύνασθε, λέγουσι, νὰ ὁμιλῇτε περὶ τύπου τοῦ ἐγκληματίου ἀφοῦ ὁμολογεῖτε ὅτι μεταξὺ ἑκατὸν ἐγκληματιῶν οἱ ἐξήκοντα οὐδένα παρουσιάζουσι τῶν συστατικῶν αὐτοῦ χαρακτήρων; Ἀλλ' τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐξασθενεῖ ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν παραβολῇ πρὸς τοὺς ἐγκληματίας γενομένης ἐρεύνης ἐπὶ τῶν τιμίων ἀνθρώπων· ἐκ ταύτης δὲ θετικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἐκτεθέντες χαρακτῆρες, οἱ ἀποκαλούμενοι ἐκφυλιστικοί, ἀπαντῶσι μὲν ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς τιμίοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ δεκαπεντάκις πλειότερον ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν· ἐξάγεται δὲ προσέτι ὅτι τὸ σύνολον τῶν χαρακτήρων τούτων συνηνωμένων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ σπανιώτατα παρουσιάζεται ἐν τοῖς τιμίοις ἀνθρώποις μόλις ἐπὶ δύο ἢ τριῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐνῶ ἐν τοῖς ἐγκληματίαις παρατηρεῖται ἐπὶ 27 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ εἶνε ἀρκούντως ἐνδεικτικὴ ¹.

¹ Ἐν τῷ συνελθόντι ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γάλλου ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διεθνεῖ συνεδρίῳ τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, τοῦτο ἐτέθη ὡς πρῶτον πρὸς μελέτην ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ καὶ μακρὰ διεξήχθη συζήτησις: ἂν δηλ. ὑπάρχωσι χαρακτῆρες ἀνατομικοὶ διακρίνοντες τοὺς ἐγκληματίας. Ἡ καταφατικὴ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις ζωηρῶς ἐπολεμήθη ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὡς εἰσηγηστῆ ὁρισθέντος L. Manouvrier, καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῆς ἀνθρωπολογίας, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ἡ ἀναζήτησις τῶν χαρακτήρων τούτων ὁμοιάζει ἐν μέρει πρὸς τὴν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου. Ἀλλὰ μετὰ

Θετικώτεραι καὶ πλουσιώτεραι εἰς ἐξαγόμενα εἶνε αἱ βιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις. Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων γενομένας ἐρεῦνας προστίθενται αἱ ἐκθέσεις καὶ αἱ περιγραφαὶ διαφορῶν διευθυντῶν φυλακῶν ἢ συγγραφέων, λαβόντων ἀφορμὴν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἐν γένει βίον τῶν ἐγκληματιῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις μεγάλη παρατηρεῖται παρ' αὐτοῖς φυσικὴ ἀναισθησία, ἥτοι ἀμβλύτης τῆς εἰς τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας αἰσθητικότητος, ἣτις ἐνίοτε φθάνει μέχρι ἐντελοῦς ἀναλγησίας. Ὡς ἐκ τούτου δύνανται νὰ ὑπομένωσι τὰς ἀλγεινοτέρας ἐγχειρήσεις ἄνευ γογγυσμοῦ τινος. Ἐκ τῆς ιδιότητος δ' αὐτῶν ταύτης ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη παρ' αὐτοῖς διάδοσις τῆς συνηθείας τοῦ στίζειν διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ ποικίλων εἰκόνων (tatuage), εἰς ἣν μεγάλην ἀποδίδει σημασίαν ὁ Lombroso. Ἡ ἐπώδυνος αὕτη ἐγχείρησις, εἰς ἣν εὐχαρίστως ὑποβάλλουσιν ἑαυτούς, ἐνῶ ἄφ' ἐνὸς δεικνύει τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναισθησίαν, ἄφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, μίαν ἔτι ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀγρίους τῆς διὰ τοῦ ἀταβισμοῦ ἐξηγουμένης. Τῶνόντι ἡ συνήθεια αὕτη εἶνε εἰς τῶν κυριωτέρων

τὴν ἀπάντησιν τοῦ Lombroso τὸ συνέδριον παρεδέξατο διὰ ψηφοφορίας τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἱταλῶν ἐγκληματολόγων· «ὅτι ὑπάρχουσι χαρακτῆρες ἀνθρωπολογικοί, οἵτινες στιγματίζουν τοὺς ἐγκληματίας καὶ ὅτι αἱ συγκριτικαὶ ἔρευναι μεταξὺ τῶν τιμίων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν δέον νὰ ἐξακολουθήσωσιν».

χαρακτήρων τῶν βαρβάρων τῆς ἀρχαιότητος λαῶν ὡς καὶ τῶν ζώντων εἰσέτι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει· κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν περιηγητῶν, πάντες οἱ σημερινοὶ ἄγριοι στίζουσι τὰ σώματα αὐτῶν μέχρι πολλάκις καὶ τοῦ προσώπου.

Ἄλλ' ὁ θεμελιώδης ψυχολογικὸς χαρακτήρ, ὁ κυρίως διακρίνων τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν, καὶ ἀφ' οὗ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ ἀπορρέουσιν, εἶνε ἡ ἔμφυτος ἠθικὴ αὐτοῦ ἀναισθησία, ἔνεκα τῆς ὁποίας οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ιδέαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλήματός τινος. Ὁ κανονικὸς ἄνθρωπος δύναται ὡσαύτως νὰ διανοηθῇ ἐγκληματικὴν τινα πράξιν, ἀλλὰ μόλις τοιαύτη τις σκέψις, ὡς ἀστραπή, διέλθῃ διὰ τοῦ πνεύματός του, τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ αἶσθημα ἐξεγείρεται καὶ καταπνίγει αὐτήν. Τοῦναντίον ὁ φύσει κακοῦργος, ἅμα ἐξωτερικὴ τις περίστασις τῷ ἐμπνεύσει τὴν ιδέαν τοῦ ἐγκλήματος, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σταθμίζει κατὰ νοῦν, εἶνε ἡ πιθανότης τῆς ἐπιτυχίας, οὐδεμίαν αἰσθανόμενος πρὸς τὸ ἔγκλημα ἀποστροφὴν, ἱκανὴν ἵνα τὸν συγκρατήσῃ, διότι τὸ παράγον ταύτην ἠθικὸν αἶσθημα δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ψυχικῷ αὐτοῦ ὀργανισμῷ.

Ἡ ἔλλειψις προπάντων τοῦ ἐλέου καὶ τῆς συμπαθείας ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῶν ἄλλων, ἰδίως παρὰ τοῖς φονεῦσι, πολλάκις εἰς ἀπίστευτον ἀνέρχεται βαθμόν. Φρίκην ἐμποιοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Lombroso παρατιθέμενα παραδείγματα τοῦ κυνισμοῦ καὶ τῆς ἀπαθείας, μεθ' ἧς οὗτοι πολλάκις διαπράττουσι τὰ βδελυρώτερα τῶν κακουργημάτων καὶ ἣν ἐξακολουθοῦσι δεικνύοντες καὶ μετὰ τὴν

ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ὁ Boutellier, ἡλικίας μόλις εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβύθισε πεντηκοντάκις τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη τῆς μητρός του, αἰσθανθεὶς κόπωσιν κατεκλίθη παρ' αὐτῇ καὶ ἐκοιμήθη ἡσύχως. Ὁ Corvoisier, ὅστις, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του, διεμέλισε κατόπιν τὸ πτώμα του, δὲν ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὸ γεῦμά του ὅτε τῷ ἐπαρουσίασαν τὰ μέλη τοῦ θύματός του· ἐπειδὴ δὲ ἠπεύλουν αὐτὸν διὰ τῆς λαιμητόμου, «δύνανται, εἶπε, νὰ μὲ κόψωσι μόνον εἰς δύο μέρη, ἄλλ' οὐχὶ εἰς ἕξ ὡς ἐτεμάχισα ἐγὼ ἐκεῖνον. Ὁ ἐγκέφαλός του ἀνεπήδησεν εἰς ὕψος δέκα ποδῶν· διατί δὲν δύναμαι νὰ πράξω τὸ αὐτὸ καὶ διὰ σᾶς!» Ὁ φοβερός Troppmann, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη πανταχοῦ διεδόθη, ἔσχε τὴν γενναίότητα νὰ ἐξεικονίσῃ ἐν τινὶ ῥωπογραφίᾳ τὴν ἀπαισίαν σκηνήν, ἧς ἦτο ὁ μόνος ἐργάτης· δύο μικρὰ παιδία κεῖνται ἐκτάδην πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ φονέως, τὰ ἄλλα τέσσαρα, πληγέντα ἤδη, ἐγείρουσι τὰς χεῖρας εἰς ἐνδειξιν ἀπελπισίας· εἰς ἐπίμετρον δὲ θέλων νὰ συκοφαντήσῃ τὸν πατέρα, ὃν ὁμοίως ἐφόνευσε, τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπιγράφει· «Διὰ τοιούτου τρόπου ὁ ἄθλιος πατὴρ Κίγκ, ὅστις μὲ κατέστρεψεν, ἐφόνευσεν ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του».

Πρὸ τοιούτων παραδειγμάτων μένει ἐκπληκτος ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ πᾶσα ἐκλείπει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ τοιούτων πράξεων αὐτουργοὶ ἀδύνατον νὰ ᾧσιν ὁμοίως διαπεπλασμένοι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔχουσιν τι ἔκτακτον καὶ ἀνώμαλον ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν, ὅπερ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι θετικῶς νὰ ἐξακριβώσῃ.

Τὴν ἔκτακτον δὲ ταύτην ἀναισθησίαν πρὸς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων παρατηρήθη, ὅτι πολλάκις δεικνύουσιν οἱ κακοῦργοι καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις παθήμασιν οὕτως, ὥστε τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὸ κοινότερον τοῦτο καὶ ἰσχυρότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνστικτον, ἀποδεικνύεται ἐλλεῖπον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ ἱκριώματος εὐρισκόμενοι καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας ἐκδηλοῦσι τὴν μεγαλειτέραν ἀπάθειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις κατήχει αὐτὸν πρὸς μετάνοιαν, ὁ Dumollard ὑπενθύμισε τὴν φιάλην τοῦ οἴνου, ἣν πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ὁ κακοῦργος Rosso, ὁδηγούμενος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, παρεπονεῖτο διὰ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ὁδῶν, δι' ὧν διήρχετο. Ὁ Allard ἐκάπνιζεν ἀκούων ἀναγινωσκομένην πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, παρωδῶν δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ νομικοὺς ὅρους, «καπνίζω, εἶπε, τὸ σιγάρον τοῦτο μετὰ προμελέτης καὶ ἐξ ἐνέδρας».

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐντελοῦς ταύτης ἀναισθησίας διαλάμπουσιν ἐνίοτε παρὰ τοῖς κακοῦργοις καὶ τινα εὐγενῆ αἰσθήματα, παρὰδοξον ἀποτελοῦντα καὶ ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κακουργίας αὐτῶν. Οὕτω ὁ Tropsmann ἐδάκρυεν ἀκούων προφερόμενον τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του· ὁ Lacenaire καθ' ἣν ἡμέραν διέπραξεν ἕνα ἐκ τῶν πολλῶν φόνων του ἐξέθηκεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του, ἵνα σώσῃ γαλῆν τινα, ἥτις ἐκινδύνευε νὰ κρημνισθῇ ἀπὸ τῆς στέγης. Τὰ αἰσθήματα ὁμῶς ταῦτά εἰσι

πρόσκαιρα, ἀσταθῆ καὶ διαλείποντα, πάντοτε δὲ ὑπο-
χείρια εἰς τὴν θεμελιώδη ἠθικὴν ἀναισθησίαν.

Παραλείπω τὴν ἀνάλυσιν ἄλλων τινῶν ψυχολογικῶν
χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, οἳοί εἰσιν ἡ
μεγίστη ἀπρονοησία, τὸ ἄκρως ματαιόδοξον καὶ φιλέκ-
δικον, τὸ πάθος τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς χαρτοπαιξίας, ἵνα
σταματήσω πρὸ ενός, τοῦ ὁποίου ἡ διάγνωσις καὶ ἐξα-
κρίβωσις ἰδιάζουσαν ἔχει σημασίαν ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς,
ἣν προώρισται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς κρατούσας σήμερον περὶ
ποινῆς ιδέας. Ἡ κυριαρχοῦσα σήμερον ἐν τε τῇ θεωρίᾳ
τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ ἐφαρ-
μαγῇ ιδέα εἶνε ἡ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐγκληματίου· ἐπὶ
τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ μεγίστη πανταχοῦ καταβάλλεται
ἐργασία πρὸς τελειοποίησιν τῶν σωφρονιστικῶν συστη-
μάτων οὕτως ὥστε αἱ φυλακαὶ νὰ καταστῶσι σχολεῖα
ἠθικοποιήσεως καὶ ἀληθοῦς ἀναμορφώσεως. Ἀλλ' εἶνε
ἄρα γε πᾶς ἐγκληματίας ἐπιδεκτικὸς βελτιώσεως, εἶνε
ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῇ ἀληθῆ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ με-
ταμέλειαν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν ὁδόν; Δυστυχῶς τὰ
ἐξαγόμενα τῶν γενομένων παρατηρήσεων εἰς ἀποφατικὴν
ἄγουσιν ἀπάντησιν. Πάντες οἱ ἐκ γενετῆς καὶ ἐκ συνη-
θείας ἐγκληματαῖοι ὅχι μόνον οὐδεμίαν αἰσθάνονται τύ-
ψιν συνειδήσεως καὶ μεταμέλειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀληθοῦς
κατέχονται πρὸς τὴν κακουργίαν στοργῆς, μὴ διστάζον-
τες πολλάκις καὶ νὰ ἐκδηλώσιν αὐτήν. «ὦ! Θεέ μου! τί
ώραῖον πράγμα εἶνε τὸ κλέπτειν», ἤκουσε λέγοντα κλέ-
πτην τινὰ ὁ Ἀγγλος διευθυντῆς φυλακῶν Tsesterton.

καὶ ἂν ἀκόμῃ εἶχον ἑκατομμύρια, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ᾔμαι κλέπτῃς».

Μεταξὺ 590 καταδίκων, οὓς ἐξήτασεν ὁ Lombroso, μόλις 17 ὡμολόγησαν τὸ ἔγκλημά των, δύο ἐκαυχῶντο ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ὅχι μόνον δὲν ἐξέφραζον μεταμέλειάν τινα, ἀλλὰ καὶ παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδικίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ φθόνου τῶν ἄλλων, οὔτινος, ὡς ἔλεγον, ἐγένοντο θύματα. Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔσχεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων, ὡς ἐποιήσατο ὁ Ferri, βεβαιῶν ὅτι μεταξὺ τῶν καταδίκων οἱ πλειότεροι ἀποδεικνύουσιν ὅτι οὐδεμίαν αἰσθάνονται μεταμέλειαν, εἴτε διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀναιδεΐας, μεθ' ἧς διηγοῦνται τὰς πράξεις των, εἴτε διὰ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως αὐτῶν· ἐλάχιστοι δὲ εἶνε οἱ δεικνύοντες τύψιν τινὰ συνειδήσεως. Ὁ δὲ Thomson, ἰατρὸς τῆς ἐν Σκωτίᾳ κεντρικῆς φυλακῆς, μεταξὺ 500 φονέων, οὓς ἐγνώρισε, βεβαιοῖ ὅτι μόλις τρεῖς ἠσθάνοντο μετάνοιάν τινα. Ἡ θλιβερά πραγματικότητα, ἣν ἐμελέτησα, λέγει προσέτι ὁ Tsesterton, μὲ ἀναγκάζει νὰ εἶπω ὅτι τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἐκ συνηθείας ἐγκληματιῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν οὔτε τὴν πρόθεσιν νὰ μεταβάλωσι τὸ εἶδος τοῦ βίου των». Τέλος ὁ διάσημος Ρῶσος συγγραφεὺς Dostojevsky, ὅστις μακρὰ διήνυσεν ἔτη ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Σιβηρίας, ἐν τῷ «οἴκῳ τῶν νεκρῶν», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτάς, περιγράφων ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ βίου καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κακούργων, βεβαιοῖ ὅτι καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς καθείρξεώς του οὐδὲν παρετήρησε παρ' αὐτοῖς σημεῖον μεταμελείας, οὐδ'

ἐλαχίστην τινὰ ἠθικὴν στενοχωρίαν ἐπὶ ταῖς τελεσθεΐσαις πράξεσι· τούναντίον ἤκουεν αὐτῶν ἀφηγουμένων μετὰ παιδικοῦ γέλωτος μόλις συγκρατουμένου τὰ φρικωδέστερα τῶν κακουργημάτων.

Ἰδίως δὲ παρὰ τοῖς ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαις ἢ ἔλλειψις αὕτη παντὸς ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως εἶνε ἀποτελεσμα καὶ ἀπόδειξις ἐν ταύτῳ τῆς ἐμφύτου ἐλλείψεως τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, ἔνεκα τῆς ὁποίας εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ συνχισθανθῶσι τὸ ἀνῆθικον καὶ μυσαρὸν τῶν πράξεών των. Ἀλλ' ἡ ἐμφυτος αὕτη ἀνικανότης ἀδύνατον εἶνε διὰ μέσων τεχνητῶν καὶ ἀνθρωπίνων νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἡ ἐλπίς ἐπομένως τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως διὰ μέγα μέρος ἐγκληματιῶν ἀποδεικνύεται οὕτοπία ἀνεπίδεκτος πραγματοποιήσεως. Βεβαίως ἡ ποινὴ δύναται γὰρ ἐπιδράσῃ ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες φέρονται πρὸς τὸ ἐγκλημα ὠθούμενοι ἐκ διάφορων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐν τῷ ὁργανισμῷ τῶν ὁποίων ἐνεφυτεύθη ἐκ γενετῆς τὸ ἐγκληματικὸν ἐνστικτον ἢ ἐρριζοβόλησε κατόπιν διὰ τῆς συνήθειας. Οὐδ' ἡ εἰσαχθεῖσα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐκπαίδευσις καὶ ἠθικὴ διδασκαλία, οὐδ' ἡ ἐργασία, οὐδ' ἡ θρησκεία, οὐδ' ἄλλη τις δύναμις δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος καὶ ἐμπνεύσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν κακούργων τούτων τὸ ἐντελὲς ἀπ' αὐτῶν ἐλλεῖπον ἠθικὸν αἶσθημα.

Περὶ τούτου δύναται πᾶς τις ἀσφαλεστέραν νὰ μορφώσῃ ἰδέαν, μελετῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπελθούσης ῥιζικῆς μεταρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς καταβαλ-

λομένης ἐν αὐταῖς μερίμνης πρὸς ἠθικήν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναγέννησιν τῶν καταδίκων. Διὰ ταύτης βεβαίως προσεδοκᾶτο, ὅτι αἱ ὑποτροπαὶ ἤθελον σπουδαίως ἐλαττωθῇ ἂν μὴ ἐξέλειπον ἐντελῶς. Τοῦναντίον ὁμῶς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν στατιστικῶν πάντων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπῶν οὐ μόνον δὲν ἡλαττώθη, ἀλλὰ τοῦναντίον, ἔνεκα κυρίως τοῦ ἐπικρατήσαντος φιλανθρώπου πνεύματος ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ποινῶν, τῶν ὁποίων ὡς μόνος σκοπὸς ἀναγράφεται ἡ βελτίωσις τοῦ καταδίκου, ἡὔξησεν ἑκτοτε ἐπαισθητῶς καὶ βαίνει πάντοτε ἐξογκούμενος.

Οὕτω ἐν Γαλλίᾳ ἐνῶ ἐν ἔτει 1850 ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήμασι κατηγορουμένων ἦτο 28 ⁰/₁₀, τῷ 1867 ἀνῆλθεν εἰς 42 ⁰/₁₀, τῷ 1882 εἰς 52 ⁰/₁₀ καὶ τῷ 1886 εἰς 56 ⁰/₁₀. Τὸ θλιβερόν τοῦτο γεγονός πιστοποιῶν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1885 συνεπέραινεν ὅτι «τὸ ἀλυσιτελὲς τῆς ποινῆς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ τῆς ἐκφοβήσεως προκύπτει καθ' ἑκάστην ἐναργέστερον ἐκ τῶν ἐνδείξεων τῆς στατιστικῆς».

Ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1885 οἱ καταδικαζόμενοι ἐπὶ κακουργήμασι καθ' ὑποτροπὴν ἀπὸ 12 ¹/₂ ⁰/₁₀ ἀνῆλθον εἰς 34 ⁰/₁₀.

Ἐν Βελγίῳ δέ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς προσδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπιαζόντων ἀνέρχεται εἰς 56 ⁰/₁₀.

Ἡ αὐτὴ δὲ παρατηρεῖται ὁσημέραι προϊοῦσα αὔξεις

τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτροπῶν καὶ ἐν Αὐστρία, Δανία, Σουηδία καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς κράτεσιν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι ποινικαὶ στατιστικαί.

III

Ἐπεχείρησα μέχρι τοῦδε νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου θεωρίαν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἀναπτύξας τὰ κυριώτερα πορίσματα τῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ὧν αὕτη βασιζέται. Θέλω ἤδη ἐξετάσει ἐν πάσῃ τῇ ἐφικτῇ βραχυλογίᾳ τίνα τὰ πορίσματα ταῦτα ἀσκοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὁποῖαν ἐπιφέρουσι μεταβολὴν ἐν ταῖς κοινῶς παραδεδεγμέναις σήμερον περὶ ποινῆς καὶ τῶν σπουδαιοτέρων ποινικῶν ζητημάτων ιδέαις.

Ἡ βάσις, ἐφ' ἧς σήμερον τὸ ὅλον ποινικὸν σύστημα θεμελιούται, εἶνε ἡ προϋπόθεσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐννοικούσης ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, δύναται νὰ διευθύνῃ καὶ καθορίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ἐκ τῆς ἠθικῆς ταύτης τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας ἀπορρέει ἡ εὐθύνη αὐτοῦ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν, ἃς ἐνεργεῖ, ὡς ἄμεσος δὲ συνέπεια τῆς εὐθύνης ταύτης ἐπέρχεται ἡ ποινή. Ἄνευ ἠθικῆς ἐλευθερίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εὐθύνη, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ποινή. Ἀλλ' εἰς τὴν προϋπόθεσιν ταύτην περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἣν ἡ μεταφυσικὴ φιλοσοφία τοῦ παρελθόντος μετέδωκε τῇ ποινικῇ

ἐπιστήμη, προφανῶς καὶ ἀποτόμως προσκρούουσιν αἱ περὶ τοῦ ἐγκλήματιου γνῶμαι τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτὰς ὁ ἐγκληματίας εἶνε τοιοῦτος οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρας βουλήσεως, ἀλλ' ὑπείκων εἰς τὸ ἔνστικτον τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος· δὲν εἶνε κύριος νὰ διαπράξῃ τὸ ἐγκλημα ἢ νὰ ἀποστῇ αὐτοῦ, ὑποκύπτει εἰς δύναμιν ἀνωτέραν, τυραννικὴν καὶ ἀναπόδραστον. Συνεπῶς, ἡδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, οὐδεμίαν δύναται νὰ ὑπέχῃ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ εὐθύνην καὶ εἰς οὐδεμίαν δέον νὰ ὑποβάλληται ποινὴν.

Ἀλλὰ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο καὶ ὀλέθριον τῇ κοινωνικῇ τάξει συμπέρασμα, εἰς ὃ φθάνει ἀναγκαίως ὁ συνδυάζων τὰς περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐγκλήματος νέας ιδέας πρὸς τὰς κρατούσας περὶ ποινικῆς εὐθύνης καὶ καταλογισμοῦ θεωρίας, δὲν εἶνε βεβαίως καὶ ἐκεῖνο, εἰς ὃ καταλήγουσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τὰ δόγματα τῆς νέας σχολῆς. Διότι πρωτίστη αὐτῶν μέριμνα εἶνε νὰ καταδείξωσιν ὅτι ἐσφαλμένως καὶ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης ἐτέθη ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ὑπαρξιν ποινῆς ἡ παρὰ τῷ ἐγκληματοῦντι ὑπαρξίς ἐλευθέρας βουλήσεως.

Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιβάλλεται τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς ἣν ὑπείκει ὁ κοινωνικὸς ὀργανισμὸς ὡς πᾶς ζῶν ὀργανισμός. Ἡ κοινωνία ἵνα ὑπάρξῃ καὶ ζήσῃ ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπειλοῦσι νὰ ἀνατρέψωσι πάντα τῆς ὑπάρξεώς της θεμελιώδη ὅρον. Ἐκ τῆς ἀνάγκης δὲ ταύτης ἀντλεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ποινάς. Ἀλλὰ τοῦ δικαίουματος

τούτου στερεῖται ἄρα γε ἡ κοινωνία προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες κηρύσσονται πολέμιοι αὐτῆς οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως, ἀλλ' εἰς ἐλλιπῇ ὑπείκοντες ὀργανισμόν; Οὐδεὶς βεβαίως δύναται τοιαύτην νὰ ὑποστηρίξῃ ἀρχήν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἤθελε συμβουλεύσει τινὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ ἐαυτὸν ἐκτεθειμένον καὶ ἀνυπεράσπιστον κατὰ τὴν ἐπίθεσιν ἀγρίου τινὸς θηρίου ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη πηγάζει ἐξ ἐνστίκτου ὀργανικοῦ. Εἴτε ὑπάρχει εἴτε μὴ ἐν τῇ τελείσει τοῦ ἐγκλήματος ἐλευθερία βουλήσεως, ὁ διαπράξας αὐτὸ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται ἐπικίνδυνος, ἀντικοινωνικός, καὶ ἡ κοινωνία ἀντιδρᾷ κατ' αὐτοῦ κινουμένη ὑπὸ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀνάγκης τῆς ἰδίας ἀμύνης καὶ αὐτοσυντηρήσεως. Ὅσον δὲ μείζων εἶνε ὁ κίνδυνος, ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυροτέρα δέον νὰ ᾖ καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασις. Εἰς τὸ κριτήριον ὅθεν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκὲς ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῆς ποινῆς, δέον νὰ ὑποκατασταθῇ τὸ θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς κριτήριον τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου ἐκπηγάζοντος κινδύνου. Ἡ διάγνωσις δὲ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσται ἀδύνατος, ἂν μὴ γνωσθῇ ὁ βαθμὸς τῆς παρὰ τῷ ἐγκληματίᾳ ἠθικῆς διαστροφῆς καὶ καταπτώσεως. Τὸ εἶδος ἐπομένως καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς δέον νὰ ὀρίζηται οὐχὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγκληματίου ἐλευθερίας, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐν αὐτῷ ὑπαρχούσης κακοποιουῦ δυνάμεως.

Ἄλλ' ἂν τοιαύτην θέσητε ἀρχήν, ἂν μὴ ἐξαρτήσητε τὸν καταλογισμόν καὶ τὴν ποινὴν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως

ἐλευθέρας βουλήσεως — ἀντιτάττουσιν οἱ πολέμιοι τῶν ἰδεῶν τούτων—θέλετε τιμωρήσει καὶ τὸν ἀποδεδειγμένον παράφρονα καὶ θὰ ἀναβιάσῃτε ἐπὶ τῆς λαιμητόμου τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις, ἐν ἐκστάσει φρενῶν εὕρισκόμενος, διαπράττει τὸ ἔγκλημα. Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀπαντῶν ὁ Garoffalo¹, εἰς τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς νέας σχολῆς, καθιστᾷ ἐναργῆ τὴν μεταξὺ τῆς πράξεως τοῦ παράφρονος καὶ τοῦ ἐγκλήματος διαφορὰν. Ἡ ὑπὸ τοῦ παράφρονος τελουμένη πράξις δύναται νὰ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγκλήματος χωρὶς νὰ ᾖ πράγματι τοιοῦτον. Οὐδεὶς λ. χ. δύναται νὰ θεωρήσῃ ἔγκλημα τὸ ὑπὸ τοῦ Modsley ἀναφερόμενον παράδειγμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παρακρούσεως διατελοῦσα, βλέπει τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο, περιβαλλόμενον ἀπὸ φλόγας καὶ ἵνα σώσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς τὰ ρίπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἡ πράξις αὕτη δὲν εἶνε ἔγκλημα, διότι ἡ αὐτουργὸς αὐτῆς δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ φονεύσῃ τὰ τέκνα της, δὲν εἶχε συνείδησιν τοῦ τελουμένου κακοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἔλλειψις συνειδήσεως ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, προερχομένη ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, χαρακτηρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν παράφρονα, διαφέροντα μόνον ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ εἴδους τῆς παθήσεως. Ἀλλως τε ἡ πράξις τοῦ παράφρονος δὲν ἀποκαλύπτει τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς φυ-

¹ La criminologie. Etude sur la nature du crime et la theorie de la penalité.

σικῆς τοῦ χαρακτῆρος τούτου κακότητος καὶ διαφθορᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως, ἣτις διαστρέφει καὶ ἄλλοιόν παριστᾷ αὐτὸν κατατήκουσα καὶ τείνουσα νὰ καταστρέψῃ τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐκ τοιαύτης παθήσεως νοσοῦντος. Καὶ ἔνεκα τούτου ὁ παράφρων ἐγκληματίας εἶνε ἄξιος τοῦ οἴκτου καὶ τῆς συμπαθείας, μεθ' ἧς ὀφείλει νὰ περιθάλπῃ αὐτὸν ἡ κοινωνία, ὅσον δὲ καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ἐπικίνδυνος ἡ κατ' αὐτοῦ κοινωνικὴ ἄμυνα, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἐν θεραπευτικῷ ἀσύλῳ περιορισμοῦ προσκαίρου ἢ διαρκοῦς ἀναλόγως τῆς διαρκείας τῆς νόσου του. Τὸ τοιοῦτον μέτρον ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ἡ κοινωνία, προνοοῦσα περὶ τῆς ἰδίας ἐξασφάλισεως. Ἡ βεβαίωσις τῆς παραφροσύνης, ἀντὶ ὡς μέχρι τοῦδε νὰ συνεφέλκηται τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἐγκληματίου, δεόν τούναντίον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐπ' ἀορίστῳ χρόνῳ περιορισμόν ἐν ἀσύλῳ ἰδρυμένῳ ἐπὶ τούτῳ διὰ τοὺς παράφρονas ἐγκληματίας.

Ἡ νέα αὕτη βάσις τοῦ καταλογισμοῦ οὐσιωδῶς ἐν τούτοις μεταβάλλει τὴν περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου ἔνεκεν μέθης ἰσχύουσαν θεωρίαν. Κατ' αὐτήν, ἡ μέθη ἐν ἴσῃ τιθεμένη μοίρᾳ πρὸς τὴν παραφροσύνην, ἀποκλείει ἢ ἐλαττοῖ τὸ καταλογιστὸν τῶν πράξεων ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τιθεμένην ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ἀρχὴν ἐν πάσῃ εἰδικῇ περιπτώσει ἐξετασέον ἐστίν, ἂν τὸ ἐν καταστάσει μέθης τελεσθὲν ἐγκλημα ἀνταποκρίνηται εἰς τὸν πραγματικὸν τοῦ αὐτουργοῦ χαρακτῆρα, ἂν ἀπορρέῃ ἀπὸ τῶν ἐμφύτων αὐτῷ κακοποιῶν τάσεων, τὰς ὁποίας ἡ μέθη συνετέλεσε μόνον νὰ ἐξερε-

θίση καὶ ἐκδηλώση. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διαπράξας τὸ ἔγκλημα δέον νὰ καταδικασθῇ ὡσεὶ ἐν νηφαλιότητι διέπραττεν αὐτό, ὅσοιςδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν φιαλῶν, ἃς ἐκένωσεν. Ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ ἔγκλημα δὲν πρέπει νὰ τιμωρῇται, ὅταν ἡ μόνη αὐτοῦ ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ μέθη, ὅταν προφανῶς ἀπάδη πρὸς τὸν ἀποδεδειγμένως ἀγαθὸν τοῦ διαπράξαντος χαρακτῆρα.

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ' ἐπόψεως ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἀναπτυσσομένην θεωρίαν καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ ἐγκληματίου ἡλικία. Αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δέον νὰ ἔχωσιν ὡς μέτρον οὐχὶ τὸν βαθμὸν τῆς παρ' αὐτοῖς ἀναπτύξεως τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτῶν ἐνυπάρχουσαν μείζονα ἢ ἥττονα πρὸς τὸ ἔγκλημα τάσιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς καταλλήλου συστήματος ἀνατροφῆς ἐν εἰδικοῖς ἰδρύμασιν ἔσται δυνατὴ ἡ βελτίωσις τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων φύσεων, αἵτινες ἐκ τῆς παρομαρτούσης τῇ ἡλικίᾳ αὐτῶν ἀπερισκεψίας περιέπεσαν εἰς τὸ ἔγκλημα. Ἐνῷ τοῦναντίον ἡ διαρκὴς ἢ ἐπ' ἀόριστον χρόνον κάθειρξις ἔσται ἀναγκαία κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπίμονον καὶ ἀκατανίκητον ἐκδηλοῦσι πρὸς τὸ ἔγκλημα ῥοπὴν, παρουσιάζοντες πολλάκις καὶ τοὺς φυσικοὺς καὶ ψυχολογικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, δι' ὧν ἡ ἐγκληματικὴ ἀνθρωπολογία διακρίνει τοὺς φύσει καὶ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας.

Ἐκ τούτων ἐπαρκῶς, νομίζω, καταδείκνυται τίς ἡ περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς δοξασία τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτήν, ἡ ποινὴ οὐδέναι ἄλλον ἐπιδώκει σκοπὸν ἢ τὴν κοινωνικὴν ἄμυναν

κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, ἥς ἡ ἀνάγκη ἐπιτείνεται ἢ μειοῦται ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ πολεμουμένου κακοῦ. Ἀλλὰ πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν τοῦ κακοῦ τούτου καὶ πρὸς εὗρεσιν τῶν μέσων τῆς ἀποτελεσματικῆς αὐτοῦ κατὰπολεμήσεως, ἦτοι τῶν καταλλήλων ποινῶν, μεγάλως συντελοῦσιν αἱ γινόμεναι ἔρευναι περὶ τῶν γενεσιουργῶν τοῦ ἐγκλήματος αἰτιῶν, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων βασιζομένη διαίρεσις τῶν ἐγκληματιῶν εἰς διαφόρους κατηγορίας.

Τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀποτελοῦσιν, ὡς εἴρηται, οἱ ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματίαι, οἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι καὶ ἀδιάλλακτοι τῆς κοινωνίας πολέμιοι, οὓς οὐδεμία ποινὴ δύναται νὰ περιστείλῃ, οὐδεμία φυλακὴ νὰ ἀναμορφώσῃ. Μὴ δυνάμενοι οὗτοι νὰ ὑποτάξωσι τὰς ἀγρίας αὐτῶν ὁρμὰς εἰς τοὺς θεμελιώδεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὅρους, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάσης μεταμελείας καὶ πάσης πρὸς τὴν κοινωνίαν συνδιαλλαγῆς. Ἐξ ἴσου δὲ πρὸς τούτους ἐπικίνδυνοι τῇ κοινωνικῇ τάξει παρίστανται καὶ οἱ ἐκ συνηθείας ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος λεγόμενοι ἐγκληματίαι, οἵτινες, ῥιφθέντες ἐκ τινος περιστάσεως ἐν τῇ ὀλισθηρᾷ τοῦ ἐγκλήματος ὁδῷ καὶ ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ συγκρατήσωσιν ἑαυτούς, ἀποκτῶσι διὰ τῆς συνηθείας τὸν πρὸς τὸ κακουργεῖν ἔρωτα καὶ πάντας τοὺς ψυχολογικοὺς χαρακτῆρας τῶν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιῶν. Καὶ οὗτοι, ὡς ἐκεῖνοι, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι μετανοίας καὶ βελτιώσεως, διότι ἡ ἕξις τοῦ ἐγκλήματος, δευτέρα φύσις καθισταμένη, ῥιζοβολεῖ βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ ἀδύνατος ἔσται ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ των.

Κατὰ τοιούτων ἐγκληματιῶν ἀντιδρῶσα ἡ κοινωνία καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ προσελκύσῃ καὶ ὑποτάξῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς διέποντας τὸν κοινωνικὸν βίον κανόνας, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὑπεραμυνομένη τῆς ἰδίας ὑπάρξεως καὶ ἀσφαλείας, νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τῶν κόλπων αὐτῆς καὶ θέσῃ ἐκποδῶν τὰ φθοροποιὰ ταῦτα τοῦ ὀργανισμοῦ της στοιχεῖα. Τὰ δὲ πρὸς τοῦτο φέροντα μέσα εἶνε ὁ θάνατος, ἡ ισόβιος κάθειρξις καὶ ἡ ὑπερορία (*rélévation*).

Καὶ ἰδοὺ ἐγειρόμενον τὸ περιλάλητον ζήτημα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Πρόδηλον εἶνε ὅτι αὕτη οὐδαμῶς ἀπάδει πρὸς τὰς ἐκτεθείσας περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ιδέας. Ἄν ἡ κοινωνία, εὐρισκομένη ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τοῦ κύκλου αὐτῆς καὶ ἀπαλλάσσῃται διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ ἀδιορθώτου ἐγκληματίου, ὅστις διαρκῆ κατ' αὐτῆς ἀπειλεῖ κίνδυνον, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀσφαλέστερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶνε ὁ θάνατος. Τοῦτο δὲ πάντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς παραδέχονται, ἐξετάζοντες μόνον τὸ πρακτικὸν ζήτημα κατὰ πόσον ἐν ταῖς σημεριναῖς κοινωνίαις ἡ θανατικὴ ποινὴ ἀποβαίνει ἐφαρμόσιμος. Ὁ Garoffalo τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς θεωρεῖ ἐφικτὴν μόνον ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματιῶν, παρ' οἷς τὸ αἶσθημα τοῦ ἐλέου ἀποδεικνύεται ἐντελῶς ἐλλειπὸν, τῶν ἀπαισίων ἐκείνων φονέων, ὧν ἡ ἀπανθρωπία ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, καθιστῶσα κατὰδηλον τὴν τερατώδη αὐτῶν ψυχικὴν ἀνωμαλίαν. Ὁ καθαρῶς ἐγωϊστικὸς σκοπός, χάριν τοῦ ὁποίου διεπράχθη ὁ φόνος, ὡς λ. χ. τὸ χρηματικὸν συμφέρον, ἡ ἔλλειψις

οίασδήποτε ἀφορμῆς ἐκ μέρους τοῦ θύματος, οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τὸν φονέα πρὸς τὸ θῦμά του, ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φόνου, ὡς λ. χ. αἱ βάσανοι, ὧν ἐγένετο χρῆσις, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα διακρίνοντα μεταξὺ τῶν ἀνθρωποκτόνων τοὺς φονεῖς ἐκείνους, ἐφ' ὧν ἡ θανατικὴ ποινή, κατὰ τὸν μνησθέντα συγγραφέα, δέον νὰ ἐφαρμόζηται. Ἀνεπαρκὲς δὲ εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν γενικῶς παραδεδεγμένον κριτήριον τῆς μετὰ προμελέτης ἢ μὴ ἐκτελέσεως τῆς ἀνθρωποκτονίας· ἡ μακρὰ ἢ βραχεῖα πρὸ τοῦ ἐγκλήματος σκέψεις δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε πραγματικὴν ἔνδειξιν περὶ τῆς μᾶλλον ἢ ἥττον κακούργου φύσεως τοῦ φονέως, ἐνῶ ταύτην θετικώτερον ἀποκαλύπτουσιν αἱ ἀνωτέρω μνησθεῖσαι ἢ καὶ ἄλλαι περιστάσεις, ὑφ' ἃς ἐξετελέσθη τὸ ἐγκλημα, προδίδουσαι τὴν ἐκτακτον ὡρότητα τῆς ψυχῆς τοῦ ἐγκληματίου. Πέραν τῶν ὁρίων τούτων ἐφαρμοζομένη ἡ θανατικὴ ποινή, προσκρούει εἰς τὸ ἠθικὸν τῆς κοινωνίας αἶσθημα, ἐξεγείρουσα τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν καὶ προκαλοῦσα τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποστροφήν.

Καὶ οὗτος βεβαίως εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν σήμερον πανταχοῦ σχεδὸν σπανιωτάτη γίνεται χρῆσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, διότι ἡ συνεχὴς ἐκτέλεσις αὐτῆς δὲν δύναται πλέον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιτευχθεῖσαν ἐξέλιξιν τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος τῶν κοινωνιῶν. Ὁ ἀληθῶς πεπολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ βλέπῃ ἄνευ φρίκης τὴν κεφαλὴν τοῦ ὁμοίου του πίπτουσαν ἐπ' ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης. Ματαίως δὲ

κοπιῶσιν οἱ νομίζοντες ὅτι δύνανται νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τὸ παρασῦρον τὴν ποινὴν ταύτην ῥεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ καί, ἀντιστρατευόμενοι εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, νὰ ἐπανιδρύσωσι τὸ ἱκρίωμα ἐν μέσῳ τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ἐνεργοῦν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος, ὡς ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς.

Ἄλλως τε τὸ διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν μᾶλλον ἐπικινδύνων κακούργων δύναται καὶ δι' ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτευχθῇ. Τοιαῦτά εἰσιν ἡ διὰ βίου κάθειρξις καὶ ἡ εἰς ἔρημόν τινα νῆσον ἢ εἰς μεμακρυσμένην τῆς ἐπικρατείας ἀποικίαν ἀποπομπή, ὧν τὴν εὐρεῖαν ἐφαρμογὴν ἐπιζητεῖ ἡ νέα σχολή. Τὸ σύστημα τῆς ἀποπομπῆς, ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν εἰς ἰσόβια ἢ πρόσκαιρα δεσμὰ καταδικασθέντων, εὐρύτατα προσέλαβεν ὅρια διὰ τοῦ προσφάτου νόμου τῆς 27ης Μαΐου 1885. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ἀπελαύνονται ἰσοβίως καὶ περιορίζονται ἐν τῷ ἐδάφει τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς τῶν πάντες οἱ καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακούργηματι ἢ πλημμελήματι καταδικασθέντες, αὐξάνοντος μόνον τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ ὑποτροπῶν ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τῆς πράξεως. Ἡ ὑπέρμετρος ἐν Γαλλίᾳ αὐξήσις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῶν ὑποτροπῶν ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην τοῦ νόμου τούτου, δι' οὗ κυροῦται καὶ προσλαμβάνει σάρκα καὶ ὅσπᾳ ἡ ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ὑποστηριζομένη ἰδέα ὅτι τὸ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀδιορθώτων ἐγκληματιῶν μέσον

εἶνε ἡ ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ κύκλου διὰ παντὸς ἀποβολὴ αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὸ ἔγκλημα δὲν ἐκπηγάζει πάντοτε ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνεπιδέκτων πάσης περιστολῆς καὶ ἠθικοποιήσεως φύσεων. Παρὰ ταύτας ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἀσθενεῖς ἐκεῖναι φύσεις, αἵτινες παρασύρονται εἰς τὸ ἔγκλημα οὐχὶ ἐξ ἐμφύτου ῥοπῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν περιστοιχουσῶν αὐτάς ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Ἐκ τούτων ἀποτελεῖται ἡ τάξις τῶν καλουμένων ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν, ὧν κατὰ μέγα μέρος ἡ δημιουργία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν ὄρων, ὑφ' οὓς βιοῦσιν. Ὁ σπόρος τοῦ ἐγκλήματος δὲν εὕρισκε τὴν αὐτὴν πανταχοῦ ἐπίδοσιν· βλαστάνει καὶ ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ κοινωνικοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ ἐρρίφθη. Αἱ κοινωνίαι, ὡς λέγει λίαν προσφυῶς Γάλλος τις συγγραφεύς, ἔχουσι τοὺς ἐγκληματίας, ὧν εἰσιν ἄξιοι.

Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματιῶν ἡ ποινὴ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἠθικοποιήσεως, ἐνισχύουσα αὐτοὺς καὶ καθιστῶσα ἱκανοὺς πλειότεραν νὰ ἀντιτάττωσιν ἀντίστασιν εἰς τὴν πολλάκις ὀλεθρίαν τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἐπίδρασιν. Ἡ φυλακὴ διὰ τοὺς τοιούτους δύναται ἀληθῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον ἠθικῆς ἀναμορφώσεως, ἀποδίδουσα τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος τοὺς πρόσκαιρως ἀπ' αὐτῆς ἐκτραπέντας.

Ἀλλὰ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ κατὰ τὴν γνώμην τῆς νέας σχολῆς δεόν κυρίως ἡ μέριμνα τῆς πολιτείας νὰ διευθύνηται, εἶνε ἡ πρόληψις τῆς τοιαύτης ἀπὸ κοινωνικῶν

αίτιων παραγομένης ἐγκληματικότητος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὐρὺ ἀνοίγεται στάδιον ἐργασίας τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἥτις, ἀναλύουσα καὶ μελετῶσα τὰς ποικίλας τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ συνθήκας, ἀναζητεῖ τὰ τρωτὰ αὐτοῦ μέρη καὶ ἀποκαλύπτει τὰς ἀρχικὰς τοῦ κακοῦ αἰτίας· καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφαίνεται ἡ μεγάλη τῆς στατιστικῆς χρησιμότης, ἥτις διὰ τῆς ἀναγραφῆς καὶ μεθοδικῆς κατατάξεως τῶν ἀριθμῶν, ἀνευρίσκει τὰς σχέσεις καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου γεγονότων.

Τὰ πορίσματα δὲ τῶν μελετῶν τούτων ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον πρὸς μεταρρύθμισιν καὶ βελτίωσιν τῶν παραγωγῶν τοῦ κακοῦ ὄρων, στερεῦν οὕτω τὰς πηγὰς τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀποπνίγουσα αὐτὸ ἐν τῇ γενέσει του. Τοῦτο δὲ πράττουσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκτελεῖ συνάμα καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλόανθρωπον ἔργον. Πόσον ὠραῖοι καὶ πόσον συνάμα ἀληθεῖς εἶνε οἱ λόγοι, οὓς ὁ Quetelet θέτει ἐν τῷ στόματι τοῦ ἐγκληματίου, ὅστις πίπτει θῦμα τῶν περιστοιχουσῶν αὐτὸν κοινωνικῶν περιστάσεων : «*Ἄφετέ με νὰ ἀναπνεύσω ἀέρα καθαρώτερον, μεταρρυθμίσατε τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ εἰμι ἡναγκασμένος νὰ ζῶ, καὶ θὰ μοι δώσητε νέαν ὑπαρξιν. Οἱ θεσμοὶ ὑμῶν ἀνέχονται καὶ μάλιστα εὐνοοῦσι πλὴθὺν κινδύνων καὶ παγίδων, καὶ μὲ πλῆττετε ἀντὶ τῆς ἀφροσύνης περιπίπτω εἰς αὐτάς ; Δὲν ἔπρεπε νὰ μεριμνήσητε μᾶλλον ἵνα πληρώσητε τὰ βάραθρα, ἐπὶ τοῦ*

χείλους τῶν ὁποίων εἰμὶ ὑπόχρεως γὰρ βαδίζω ἢ τοῦ λά-
χιστον, δὲν ἔπρεπε γὰρ φωτίσητε τὴν πορείαν μου;»

IV

Τοιχῦτα ἐν περιλήψει εἰσὶ τὰ γενικώτερα πορίσματα
τῶν μελετῶν τῆς θετικῆς σχολῆς, ἐφ' ὧν ἔκρινα ἀναγ-
καῖον νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἐπι-
στημόνων πρὸς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν καὶ συζήτησιν αὐ-
τῶν. Δὲν ἔχω βεβαίως ἀνάγκην νὰ ὑποδείξω τὴν ὑψίστην
σημασίαν, ἣν περικλείουσι τὰ διὰ τῶν μελετῶν τούτων
ἐπιλυόμενα ζητήματα. Τίς δὲν κατανοεῖ ὅτι ἐκ τῆς ὀρ-
θῆς τῶν ζητημάτων τούτων λύσεως ἐξαρτᾶται αὐτὴ τῆς
κοινωνίας ἡ ὑπαρξίς, ἡ ἐξασφάλις τῶν πολυτιμοτέρων
αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων; Καὶ τίς, τοιού-
του σκοποῦ προκειμένου, δύναται νὰ συμβουλεύσῃ τὴν
εἰς τὰς κρατούσας ιδέας εὐλαβῇ ἐμμονὴν καὶ προσήλω-
σιν ἄνευ καὶ ἐρεῦνης καὶ συζητήσεως τῶν νέων ιδεῶν;

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι αὗται δὲν προσεκτήσαντο εἰσέτι τὸ
κῦρος ἐκεῖνο, δι' οὗ αἱ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι μεταβάλλ-
ονται εἰς ἀξιώματα ἀνεπίδεκτα ἀμφισβητήσεως, καὶ
ὅτι πολλοὺς καὶ δεινοὺς ἀριθμοῦσι πολεμίους. Ἀλλ' εἶνε
ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι καθ' ἐκάστην προάγονται καὶ νέον κα-
τακτῶσιν ἔδαφος¹.

¹ Οὕτω τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν Marburg καθηγητοῦ τοῦ
Ποινικοῦ Δικαίου F. von Liszt ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ad. Prins
καθηγητοῦ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν Βρυξέλλαις συνέστη ἐσχά-
τως ἐπιστημονικὴ ἐταιρεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνὴς ἐταιρεία τοῦ

Πανταχοῦ σήμερον ἡ ἀνάγκη τῆς ρίζικῆς ἀναμορφώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καταδεικνύεται. Ἐνῶ ἡ χαλαρὰ τῶν πολιτειῶν μέριμνα ἀφιεροῦται κυρίως εἰς τὴν προσφορωτέραν τῶν φυλακῶν διοργάνωσιν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κρατούσης περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ἰδέας, ἥτοι τῆς βελτιώσεως τῶν καταδίκων, ἡ ἐγκληματικότης οὐδεμίαν ἢ λίαν ἀσθενῆ συναντῶσα ἀντίδρασιν προβαίνει ὅλον ἐν αὐξοῦσα καὶ κατακλύζουσα τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος. Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ποινικῶν στατιστικῶν πάντων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, καὶ θέλει ἴδῃ προδήλως πιστούμενον τὸ γεγονός τοῦτο. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ ἡμῶν, οἵτινες, κατὰ πολλὰ βεβαίως ὑπολειπόμενοι, ἀναντιρρήτως ὅμως δυνάμεθα νὰ διαμφισβητήσωμεν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἀπαισίᾳ τῆς ἐγκληματικότητος κινήσει;

Ἐν τοιαύτῃ ἐπικαίρῳ στιγμῇ ἐρχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ καὶ ἐπιχειροῦσα πάσῃ δυνάμει νὰ διαλύσῃ τὰς σκοτιζούσας τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην πλάνας, διδάσκει ὅτι ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐπαρκὴς τῆς κοινωνίας ἐξασφάλις διὰ ποινικῶν νομοθεσιῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρώπου, αὐτοῦ

Ποινικοῦ Δικαίου», ἐν τῷ προγράμματι τῆς ὁποίας ὡς ἄρθρα πίστεως ἀνεγράφησαν αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς νέας σχολῆς, ὡς ἐξῆς: 1) Σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶνε ἡ καταπολέμησις τοῦ ἐγκλήματος ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου. 2) Τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν ἐρευνῶν δεόν νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τῆς ποινικῆς νομοθεσίας. 3) Ἡ ποινὴ εἶνε ἐν τῶν δραστηκωτάτων μέσων πρὸς

τουτέστι τοῦ κακοῦ, ὅπερ εἰσὶ προωρισμένοι νὰ θεραπεύ-
σωσι καὶ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν μεταφυσικῶν περὶ ἐλευθέ-
ρας βουλήσεως θεωριῶν, αἵτινες ὁσημέραι καταρρέουσιν
ὑπὸ τὰ χτυπήματα τῆς θετικῆς φιλοσοφίας. Διακηρύτ-
τουςα δὲ ὅτι ὁ μόνος τοῦ ποινικοῦ δικαίου σκοπὸς εἶνε
ἡ κοινωνικὴ ἄμυνα κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιζητεῖ τὴν
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ πρὸς τὰς θετικὰς ἐπὶ τοῦ
ἐγκληματοῦ παρατηρήσεις συνάδουσας ἀναμόρφωσιν
αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἰδέαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον κρατήσασαι καὶ βα-
θέως ῥιζοβολήσασαι οὐδὲ ταχέως οὐδ' εὐχερῶς καταρ-
ρίπτονται. Ὁ ἄγων ἔσται μακρὸς καὶ ἐπίπονος, ἀλλ'
ἐξ αὐτοῦ φαεινὴ θὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

καταπολέμησιν τοῦ ἐγκλήματος· δὲν εἶνε ὅμως τὸ μόνον μέσον.
Δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τῆς
μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἰδίᾳ πρὸς πρόληψιν
τοῦ ἐγκλήματος μέσων. 4) Ἡ διάκρισις τῶν ἐκ περιστάσεως
ἐγκληματιῶν καὶ τῶν ἐκ συνηθείας τοιούτων εἶνε θεμελιώδους
σημασίας ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἔποψιν κλπ. Ὑπὸ τὴν
ἐπίδρασιν δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων συνεκλήθη καὶ εἰργάσθη κατὰ
τὸν παρελθόντα Αὐγούστον καὶ τὸ ἐν Βρυξέλλαις διεθνὲς συνέ-
δριον, εἰς ὃ πανταχόθεν προσῆλθον οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποινι-
κολόγων.

